

*Легеза Ю. О.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права
Інституту гуманітарних і соціальних наук
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»*

ВІДКРИТІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ДЛЯ ПЕРМАНЕНТНОГО ВІДТВОРЕННЯ ДОБРОЧЕСНИХ ПРАКТИК ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ (РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ О. Л. МАКАРЕНКОВА «ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ У ВІДКРИТОМУ СУСПІЛЬСТВІ»¹)

Виконане Макаренковим О.Л. монографічне дослідження за темою «Правові основи інституціоналізації доброчесності публічної адміністрації у відкритому суспільстві» необхідне для посилення правових механізмів з протидії корупції. Україна наразі продовжує активізувати роботу профільної інфраструктури органів юстиції та вдосконалювати антикорупційне законодавство, зокрема й формулювати положення антикорупційної стратегії. Сукупно такі процеси засновані на теоретичних розробках вчених, що виступають інструментом пізнання, осмислення й усвідомленого перетворення правових відносин, елімінації з них наслідків прояву деструктивних рис людської природи тощо. Сталість й системність у такій роботі критично важливі. У цьому зв'язку публічна влада, яка щиро прагне нейтралізувати руйнівний вплив корупції на розвиток власної нації, спирається на цілу низку наукових розробок відповідної тематики, які знову й знову, адекватно відображаючи характер й сутність змін природно перманентно мінливих правових відносин, містять відповіді на питання успішного попередження корупції, стимулювання вияву людських чеснот й надання цим змінам сили стійкої тенденції у нестійкому середовищі. Підготовлена автором вищезазначена монографія – органічна складова частина таких розробок, що покликана посилити інституційну спроможність держави й усього суспільства протистояти викликам недоброчесності.

Автор вдало структурував теорію адміністративного права для виконання конкретних задач із вирішення проблеми корупції. Ним запропоновано концептуальне поле й детально розроблену наукову методологію пізнання правової інституціоналізації антикорупційних трансформацій органів публічної адміністрації у відкритому суспільстві, а також охарактеризовано стан дослідження проблеми. Подальше розкриття змістовної частини роботи передбачає аналіз когнітивної основи пізнання правової культури та інших сутнісних властивостей правової інституціоналізації доброчесності публічної адміністрації у відкритому суспільстві, політико-правових та соціально-правових умов утвердження людських чеснот публічних службовців, антропних якостей та публічного інтересу як складників антикорупційних перетворень норм адміністративного права, а також природно-правового виміру цих норм,

етапів формування, номінативних та інших характеристик вітчизняного антикорупційного законодавства. У монографії визначено зміст публічно-правових інститутів впливу народу на суб'єктів антикорупційної правотворчості та інші основоположні підстави для інституційної спроможності доброчесного публічного адміністрування; окреслено правові основи усунення корупційних ризиків з виконавчо-розпорядчої роботи публічної адміністрації та адміністративно-правової охорони її доброчесності, ролі правозастосовної роботи судів як складника інституціоналізації цієї якості публічної адміністрації. Підсумковим етапом монографічного дослідження стало висвітлення засадничих характеристик глобального виміру тенденцій подолання корупції у публічно-правових відносинах, досвіду адміністративно-правової інституціоналізації антикорупційних трансформацій органів публічної адміністрації у зарубіжних країнах, а також формулювання напрямів вдосконалення основ доброчесності під час нормотворчої та правозастосовної діяльності в Україні.

Порушені в монографії питання стали магістральними в напрямі розвитку адміністративно-правової теорії для протидії корупції, тому що компетентне використання наукового доробку дозволяє уникнути помилок й забезпечити впорядкованість відповідної роботи публічної влади. Вона уможливило належне розуміння природи та змісту порушеної у ній проблеми, пізнання практичних схем аналізу адміністративно-правових механізмів антикорупційних трансформацій публічної адміністрації, їхню аксіологічну основу, міждисциплінарні зв'язки, транскордонні паралелограми й тенденції розвитку тощо.

Автором вдало підкреслено, що доброчесність публічних службовців – категорія зі сфери правових цінностей. Відповідно, розкриття правової інституціоналізації антикорупційних трансформацій органів публічної адміністрації у відкритому суспільстві вимагає використання когнітивного потенціалу аксіології права через використання її методологічної спроможності наукового пізнання кореляцій права й людини як цінностей. Релевантні йому концепти визначаються як «екзистенційні цінності», «загальнолюдські цінності», «правові цінності», «культурні цінності» тощо. Вони незамінні для дослідження

¹ Макаренков О. Л. Правові основи інституціоналізації доброчесності публічної адміністрації у відкритому суспільстві : монографія. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 426 с.

основ публічно-правових відносин за участі публічної адміністрації й громадян, їхньої правової культури, ролі правосуддя у корупційних справах, вихідних підстав для добросовісної міжнаціональної комунікації. Формалізовані та неформалізовані інститути створюють базові структури правової культури посадових осіб публічної адміністрації, за допомогою яких вони домагаються правопорядку, гарантій, правонаступництва й сталого розвитку. Низхідна експонента рівня корупції зберігається у тих системах публічного адміністрування, де обидва види інститутів розвиваються синхронно й досягається баланс задоволення приватних та публічних інтересів.

Грунтовною в монографії також стала аргументація правової інституціоналізації антикорупційних трансформацій органів публічної адміністрації як системи ідей, концепцій, теорій про людські чесноти та заснованих на них правових норм, яка інтегрується у правову реальність, перетворюючись у сталу величину національної політики у всіх сферах суспільного життя, самою публічною адміністрацією на постійній основі через функціональне спрямування діяльності із забезпечення добросовісної реалізації ухвалених парламентом законів в публічних інтересах, що організаційно здійснюється системою підходящих для цього органів (їхніх посадових осіб), із залученням судів та інститутів громадянського суспільства, на підставі принципів й цінностей права, у тісному взаємозв'язку з найкращими антикорупційними практиками органів публічної виконавчої влади зарубіжних країн. Видається, що особливо посилено теоретичний матеріал за рахунок використання більше сотні наукових джерел англомовних та видань на інших мовах ЄС.

З-поміж недоліків монографічної роботи можна виокремити необхідність ширшого теоретичного розгорнення напрямів перетворень антикорупційного законодавства в умовах транзитивних політико-правових систем та глобальних викликів для забезпечення відкритості суспільства на основі безперервного відтворення чесноти його членів, зокрема інструментами управління, адміністративного права.

Отже, створена та опублікована Макаренковим О.Л. монографія являє собою виключно цінне наукове дослідження з теорії адміністративного права. Беззаперечно вона актуальна для вивчення і застосування як у науці, так і на практиці державно-правового будівництва будь-якої країни нашого світу, проте перш за все в Україні. Якщо кожен предмет потребує свого адекватного методу, то проаналізована праця сягає високого рівня теоретичного виконання, достатнього для того, щоб стати методологічним інструментарієм для проведення наступних наукових досліджень відповідної тематики, а також для успішної практичної роботи з трансформації антикорупційного законодавства й практики його застосування. Можна очікувати, що її використання сприятиме формуванню сталої антикорупційної політики в Україні, відкритої до своєчасного впровадження конструктивних рішень. Робота оригінальна за змістом; витримана за часом, необхідним для послідовного, переконливого визрівання й формування всебічно виважених та вичерпним чином обґрунтованих думок (більше десяти років). Монографія містить анотації німецькою, англійською та перською мовами, що дозволяє поширювати результати роботи, зокрема отримати загальне уявлення про її предмет носіям цих мов із зарубіжних країн тощо.